

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених
“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 25-26 травня 2023 року)

Одеса -2023

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства //
Матеріали V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 25-26 травня 2023 р.) 175 с.

Рецензенти:

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Пальчинська Мар'яна Вікторівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та лінгводидактики Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку

Збірник матеріалів V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

розвитку не вчасно піде на шлях інформатизації, приречується до історичної відсталості, політичної, економічної залежності і може перетворитись на інформаційну колонію тих держав, які досягли етапу інформації суспільство. З усіма різноманітними підходами до визначення інформаційного суспільства можна виділити п'ять основних критеріїв, які, у свою чергу, безпосередньо пов'язані з рівнями визначення новизни в суспільстві. Такі критерії можна враховувати: технологічні; економічний; соціологічний (критерій, пов'язаний із сектором зайнятості); географічний (просторовий); культурний. У той же час, незважаючи на те, що теоретики сприймають будь-який знак як основу, решта не є взаємовиключними і доповнює один одного високою мірою. Інформатизація суспільства - це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому Засоби мікропроцесору та обчислювального обладнання, а також різні засоби інформаційної взаємодії та обміну. Поява та розвиток комп'ютерів є необхідною складовою процесу інформатизації суспільства та освіти. Це вимагає серйозних зусиль у багатьох сферах, включаючи усунення комп'ютерних неграмотності, формування культури використання нових інформаційних технологій тощо.

Список використаних джерел

1. Борінштейн Є.Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства. Одеса: Астропринт, 2006. 400 с.
2. Пальчинская М.В. Роль Интернет в политической деятельности религиозных организаций Украины. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2005. № 2 (16). С.116-122.
3. Пальчинська М.В. Соціокультурні детермінанти інформаційного суспільства: соціально-філософський аспект. *Грані*. Том 25. 2022. №6. С. 98-104.

Псьота Софія Олександрівна, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 081 «Право»,

Науковий керівник: **Нівня Ганна Олександрівна**, кандидат філософських наук, доцент кафедри теорії та історії держави і права, Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Держава гарантує громадянам захист їх основних прав та свобод, надає соціальний захист вразливим категоріям. Проте існують певні випадки, коли виникає необхідність в правовому обмеженні державної влади, для чого розроблені конкретні правові алгоритми.

Окремим учасникам суспільних відносин надаються особливі владні повноваження для повноцінної реалізації професійних функцій. Це обумовлено специфікою завдань, вирішення яких покладається на працівників певних установ та організацій (наприклад, представників правоохоронних органів, судової влади, місцевого самоврядування, керівників підприємств, тощо). Але практика показує, що наділення окремих осіб більшим, у порівнянні з іншими громадянами, обсягом повноважень, призводить не лише до позитивних, а й до негативних результатів. Зважаючи на повноваження, надані державою, чиновник, у порівнянні з іншими громадянами, має значно більше можливостей для задоволення власних інтересів. В юридичній науці дане явище отримало назву «зловживання правом» [2, с.192-193].

Для запобігання зловживанням існують певні правові обмеження, що виходять з принципу верховенства права. Відповідно до частини першої статті 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Верховенство права – це «панування права в суспільстві» [1]. Верховенство права являє собою нормативний ідеал, на який має орієнтуватися кожна система права. Верховенство права є універсальним та інтегральним принципом. До його основоположних складових належать: принцип законності, принцип поділу державної влади, принцип народного суверенітету, принцип демократії, принцип юридичної визначеності, принцип справедливого суду [1]. Отже, реалізація принципу верховенства права шляхом виконання заздалегідь визначених та оголошених правил забезпечує обмеженість органів державної влади у їх діях [1]. Без реалізації принципу верховенства права не можливо побудувати демократичну державу.

Правові обмеження в юридичній літературі класифікуються за різними підставами. Залежно від елементу структури норми права, яка передбачає конкретне обмеження, правові обмеження поділяються на юридичний факт-обмеження, обмеження-обов'язок, обмеження-заборону, обмеження-припинення, обмеження-покарання; залежно від галузевої належності нормативного акта, в якому передбачено обмеження, правові обмеження бувають конституційно-правові, кримінально-правові, цивільно-правові і т. д.; в залежності від сфери застосування виділяють міжнародні (квоти, санкції) та внутрішньодержавні обмеження; На підставі змісту правових обмежень існує поділ на морально-правові (догана), матеріально-правові (штраф), організаційно-правові (переведення на нижчу посаду) обмеження [2, с. 194-195]. Така класифікація свідчить про наявність сформованої, розгалуженої системи правових обмежень. Наведемо лише декілька прикладів правових обмежень, закріплених в законодавстві України.

Так, обмеження-обов'язок припускає необхідність здійснення особами, які мають владні повноваження, визначених у законі дій суто в інтересах держави та суспільства. Зокрема, згідно з положенням ст. 8 Закону України

«Про державну службу», державний службовець зобов'язаний «зберігати персональні дані осіб, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, а також іншу інформацію, яка відповідно до закону не підлягає розголошенню» [4]. Обмеження такого типу гарантує збереження прав і свобод громадян, та забезпечує авторитет інституту державної служби в суспільній свідомості.

Як приклад правового обмеження-заборони можна розглянути певні положення законодавства, що регламентують діяльність правоохоронних органів. Це ст. 7 Закону України «Про Національну поліцію», що включає заборону для поліцейських за будь-яких обставин «сприяти, здійснювати, підбурювати або терпимо ставитися до будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження з людьми» [5]. У разі виявлення таких дій закон зобов'язує поліцейського вжити заходи щодо їх припинення, а також доповісти про зазначені факти безпосередньому керівництву [5]. Діяння поліцейського, що не дотримується такого обмеження-заборони, стають соціально небезпечними, і здатні завдати шкоди як інтересам громадян, так і інтересам держави [2, с. 197].

Для обмеження правом державної влади також існує система «стримувань та противаг». З метою забезпечення ефективності діяльності державної влади, забезпечення контролю за її діяльністю, та уникнення загрози узурпації влади, пропонується забезпечити раціональний розподіл повноважень між органами влади. Концепція стримувань і противаг передбачає рівність і взаємозалежність між гілками влади [3, с. 20].

Суб'єктами системи стримувань і противаг, згідно з Конституцією України є Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів, Конституційний і Верховний Суд. Дана система реалізується через повноваження зазначених органів, що включають суворо регламентовані взаємні обмеження. У Конституції України передбачені такі інститути системи «стримувань і противаг» як: право «вето» Президента на законопроект, прийнятий Верховною Радою; імпічмент Президента з боку Верховної Ради, що призводить до його усунення з поста; прийняття Верховною Радою резолюції недовіри Кабінету Міністрів, яка має наслідком його відставку та ін [6]. Отже, законодавством передбачені правові обмеження для всіх рівнів державної влади. Система «стримувань і противаг» є важливим засобом побудови правової держави і являє собою вираз принципу верховенства права.

Отже, в сучасному світі обмеження державної влади правом є необхідною складовою ефективною та демократичною правовою системою. Це утримує посадовців на всіх рівнях від свавілля та зловживання повноваженнями, забезпечує громадянам безпеку та дотримання їх основоположних прав і свобод, а також гарантує атмосферу миру та злагоди в суспільному житті держави. І хоча дані заборони усвідомлюються не кожним чиновником, вони є

законодавчо закріпленими, що поволі в позитивному ключі змінює суспільну і правову свідомість.

Список використаних джерел

1. Верховенство права. Конституційний суд України: офіційний веб-сайт. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/34-verhovenstvo-prava> (Дата звернення: 10.05.2023).
2. Левада О.В. Правові обмеження як засоби попередження зловживання правом (теоретико-правовий аспект). Вісник Національної академії правових наук України. 2017. Вип. 1 (88) С.192-200.
3. Москальчук Ю. Г. Система стримувань і противаг як ефективний засіб досягнення взаємодії у роботі органів законодавчої, виконавчої та судової влади. Публічне управління і адміністрування в Україні. Науковий журнал. 2020. Вип. 16. С. 19.23.
4. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. №889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 10.05.2023).
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015р. №580-VIII . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 10.05.2023).
6. Скакун О. В. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-1575.html> (дата звернення: 10.05.2023).

Стовпець Олександр Васильович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Одеського національного морського університету

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ В "ЕПОХУ НЕЙРОМЕРЕЖ"

Сьогодні ми дедалі частіше чуємо про нейромережі, які дивують людську уяву своєю здатністю генерувати різноманітний контент, аналізувати текстову та візуальну інформацію, асистувати людині у вирішенні інтелектуальних задач. Навіть лунають побоювання, що штучний інтелект, покладений в основу функціонування нейронних мереж, настільки швидко самонавчається, що це може врешті-решт призвести до непередбачуваних соціальних наслідків.

У даному дослідженні пропонується стисло розглянути поняття "нейромережі" та "свідомість". Бо серед найбільш радикальних ідей, котрі